

Oltița CÎNTEC

Între aprecierile specialiștilor și aplauzele spectatorilor

Festivalul de Dramaturgie Contemporană de la Teatrul „Sică Alexandrescu”, Brașov, a ajuns, în 2009, la ediția XXI (12–20 noiembrie), așezând astfel în capul listei de calitate una importantă și parcă tot mai rară în România: continuitatea. Pe pozițiile următoare se plasează varietatea stilistică a textelor și mizanscenelor, acordul cu trendurile spectaculare ale momentului, echilibrul între autohton și străin (mă refer la originea pieselor înscenate), popularitatea de care se bucură printre brașoveni și nu numai. Pentru că la Brașov ne-am reunit colegi de breaslă din toată țara, și asta nu doar pentru că orașul beneficiază de avantajul unei plasări strategice geografice.

Având o identitate individualizantă, Festivalul brașovean își propune an de an să focalizeze atenția asupra dramaturgicului prin reprezentații teatrale invitate în concurs (acum, ale Teatrelor ACT, „Bulandra”, de Comedie, Mic, Odeon, București, Naționalelor din București, Cluj-Napoca și Târgu Mureș, „Sică Alexandrescu” Brașov, „Maria Filotti” Brăila), un spectacol-lectură având ca scop promovarea unui text puțin ori deloc cunoscut la noi (*Ziua iertării* de Hanna Azoulay-Hasfari) și lansări de carte (antologii de piese de astăzi ale unor autori spanioli și israelieni, lucrări despre teatru) din colecțiile realizate de Fundația „Camil Petrescu” – revista *Teatrul azi*.

Ideea reuniunii brașovene este să concentreze atenția asupra piesei de teatru din ultimele decenii prin intermediul spectacolului, important fiind, în consecință, felul în care piesa este livrată publicului, prin înscenare. Nimic mai indicat atunci decât o discuție despre raporturile creatoare dintre dramaturg și regizor, ca autor al reprezentației. De la regiile de tip neoclasic, discrete, care aduc la propriu textul în scenă, până la tipul de creatori care utilizează lucrarea dramatică drept pretext al propriei scriituri scenice, ca poli ai posibilelor abordări, am văzut creații din toată gama posibilă.

Textocentrismul a fost ilustrat de producția gazdelor cu *Lapte negru* de Vasili Sigarev (regia Claudiu Goga), un spectacol de stare, de atmosferă, portretizarea unei lumii ambigue, polarizate, cea din Rusia postcomunistă, frământată de grave probleme sociale, dar și morale. O abordarea coerentă, în spiritul și litera lui Sigarev, te transpune într-un colț uitat de lume, gara Mohovoe, unde ciocnirea dintre vechile repere etice (omenia, cinstea, mila) și cele noi (libertatea de a face orice pentru bani) este foarte dură. Din echipa de realizatori, Mihai Mădescu și Luana Drăgoiescu au obținut Premiul pentru scenografie, iar actrița Viorica Geantă-Chelbea, cel de interpretare feminină.

Textul ca pretext a devenit *Omul pernă* de Martin McDonagh, montat de Radu Afrim la Teatrul „Maria Filotti”, Brăila (Premiul special al juriului). Regizorul a exploatat cu maxim câștig estetic nevoia copilăriei de poveste, mutând infantilitatea din zona candorii în zona tragicului, convingând prin felul în care știe să topească durerea în parodic și s-o transmită empatic auditoriului prin replică, muzică, dans.

Gabriela POPESCU și Marcel IUREȘ
în *Acasă la tata* de Mimi Brănescu

Noua dramaturgie românească a fost eșantionată la Festivalul de Dramaturgie Contemporană de la Brașov prin *Ioana și focul* a consacratului Matei Vișniec (regia Cătălina Buzoianu, Teatrul de Comedie), *Acasă la tata* de Mimi Brănescu (regia Alexandru Dabija, Teatrul Act) și *Șapte dintr-o lovitură* de Lia Bugnar (regia Ion Caramitru, Teatrul Național București). Dacă prima lucrare dramatică are o structură compozițională postmodernă, bazată pe intertextualitate, următoarele preferă teatrul ca *mimesis* de actualitate al unor realități foarte apropiate temporal: *Acasă la tata*, o reflectare naturalistă, dar convingătoare, a României profunde, prin grila relațiilor de familie; *Șapte dintr-o lovitură*, utilizând cheia realistă dar căzând adesea în clișeu, abordează o temă socială a ultimilor ani – dorința tinerilor de a se îmbogăți rapid, cu orice mijloace.

Descoperirea unui text valoros este, exprimat simplist, operațiunea artistică a lui Mihai Măniuțiu, la Teatrul Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca. Despre Venedikt Erofeev se știa la noi că e autorul lui *Moscova-Petușki*, tradus de regretatul Emil Iordache și pus în scenă la București. Mihai Măniuțiu a valorificat o altă lucrare a boemului scriitor rus, *Noaptea Walpurgiei sau Pașii Comandorului*. Scenariul său dramatic a avut la bază traducerile Mașei Dinescu și Letiției Becherescu, Erofeev utilizând parabola comunismului ca ospiciu într-un registru expresionist-tragic, feroce aproape, prin teroarea intelectuală și fizică pe care o reînvie dramaturgic. Fără a fi nouă, ideea sistemelor totalitare, înfățișate ca spitale de boli mintale în care mai ales controlul minții este important, e completată de Erofeev cu trimeri livrești, culturale, iar spectacolul îi dă o formă scenică potrivită pentru a „contamina” publicul. Interesant este că Mihai Măniuțiu simte nevoia să

Ramona DUMITRAN și Ionuț CARAS
 în *Noaptea Walpurgiei sau Pașii Comadorului* de Venedikt Erofeev

Foto: Nicu Cherciu

revină la forme metaforice de expresie și o face sedus de frumusețea literar-teatrală a piesei lui Erofeev, de generozitatea ei de simboluri. Spectacolul lui Măniuțiu e dens, te agresează ca privitor – se stă pe gradene, la mică distanță de actori –, aproape că le simți respirația și durerea. Foarte solicitantă pentru interpreți, care reușesc creații demne de reținut, mizanscena combină lectura psihologică cu cea politică, transformându-se ca mesaj într-un memento servit la fix două decenii după căderea comunismului. Creația aceasta a obținut Marele premiu, iar actorul Ionuț Caras, Premiul pentru interpretare masculină, *ex aequo* cu Marcel Iureș (*Acasă la tata* de Mimi Brănescu, Teatrul Act).

După o perioadă relativ îndelungată de derută instituțională și program estetic, Teatrul Național Târgu Mureș a realizat, prin Theodor Cristian Popescu (regia) și Andu Dumitrescu (scenografia), o versiune onorabilă cu *Krum* de Hanoch Levin. Echipa târgumureșeană are încă de recuperat artistic, dar *Krum* atrage atenția prin maniera de valorificare a spațiului și ideea scenografică.

Astăzi, când sălile mari par iremediabil pierdute de teatre, 800–900 de locuri fiind din ce în ce mai greu de umplut, Festivalul brașovean a demonstrat că tendința poate fi contrazisă: în cele mai multe seri, sala mare a fost plină, în câteva a fost neîncăpătoare, iar în altele câteva a fost aproape la capacitatea maximă. Meritul e al organizatorilor care au știut cum să găsească echilibrul adecvat între spectacolele inovative estetic și cele mai pe gustul publicului. Pentru că reușita unui festival e dependentă în egală măsură de aprecierile specialiștilor și de aplauzele spectatorilor.